

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доктора економічних наук, професора зі спеціальності 073 «Менеджмент» Белікової Надії Володимирівни на дисертацію Хаустова Микити Миколайовича на тему «Управління життєвим циклом стартапів в Україні» подану на здобуття доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дисертації.

Відновлення економіки України після війни відбуватиметься в складних соціально-економічних умовах, що потребуватиме розробки нових підходів до стимулювання економічного розвитку. Одним з потужних драйверів інноваційної економіки та підприємництва є стартапи, зокрема у передових високотехнологічних видах економічної діяльності. Україна в довоєнному періоді мала певний потенціал для створення й управління стартапами, про що свідчить динаміка змін її позицій у міжнародних рейтингах, що досліджують стартапи. Проте у повоєнному періоді цей потенціал має бути відновлено й посилено на якісно нових засадах для того, щоб створити міцне підґрунтя для модернізації моделі економіки, що відповідатиме сучасним глобальним трендам та викликам.

Створення стартапу та управління його реалізацією вимагає поглиблених знань щодо особливостей окремих фаз його життєвого циклу, інструментів і механізмів інфраструктурної підтримки його реалізації в рамках цілісної екосистеми стартапів в країні. Розвиток наукового забезпечення управління стартапами підвищить ефективність та обґрунтованість управлінських рішень у сфері підтримки інноваційного розвитку та підприємництва в Україні, тому тема дисертаційної роботи Хаустова М. М. є актуальною в сучасних умовах.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота Хаустова М. М. була виконана у відповідності з планами науково-дослідних робіт Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України. Зокрема Хаустов М. М. був виконавцем держбюджетних тем «Стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні» (№ д. р. 0120U101109), «Структурно-технологічна модернізація систем теплозабезпечення великих міст України» (№ д.р. 0120U101104), «Інтеграція освіти та науки на базі університетів майбутнього як ключова опора

соціально-економічного розвитку України» (№ д. р. 0121U112419) та «Теоретико-методологічне обґрунтування шляхів виходу України з «пастки відсталості»» (№ д.р. 0121U110481).

Ступінь обґрунтованості, достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, представлених в дисертації.

Ретельне узагальнення теоретичних та методичних аспектів управління різними аспектами життєвого циклу стартапу, представлених у роботах українських та закордонних науковців, дозволив автору дисертації зробити науковий внесок у подальший розвиток теоретико-методичного забезпечення управління життєвим циклом стартапів в Україні, а також розробити практичні рекомендації щодо вирішення існуючих проблем формування екосистеми стартапів в Україні.

Наукові положення, результати та висновки, представлені в дисертації, є цілком обґрунтованими та логічними. Аналіз дисертації дозволяє підтвердити взаємоузгодженість наукових завдань, положень наукової новизни та висновків, що, на основі використання низки наукових підходів і методів, у комплексі підтверджують досягнення поставленої в роботі мети.

Теоретичні й практичні результати дисертації доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях, опубліковані у монографіях, зокрема, одній особистій, виданні, що індексується в міжнародних наукометричних базах Scopus (Q1) та Web of Science, фахових виданнях України, що входять до інших міжнародних наукометричних баз.

Наукова і практична цінність дисертації, наукова новизна.

У дисертації вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розвитку комплексного підходу до управління життєвим циклом стартапів в Україні.

Удосконалено сутність поняття «стартап» шляхом тлумачення його як інноваційного проєкту або компанії, в основі якого знаходиться унікальна бізнес-ідея, яка може реалізуватися шляхом створення і масштабування інноваційного продукту, послуги, або бізнес-моделі в умовах обмежених ресурсів.

Удосконалено сутність поняття «життєвий цикл стартапу» шляхом тлумачення його як поетапного процесу зміни стадій створення та реалізації інноваційного проєкту, кінцевою метою якого є створення компанії з відповідною унікальною системою управління, адаптованою до кожної стадії

життєвого циклу.

Удосконалено сутність поняття «екосистема стартапу» як мережевого об'єднання різних організаційних структур, спрямованого на підтримку створення інноваційних стартап-проектів на різних стадіях їх життєвого циклу з подальшим масштабуванням.

Розвинуто методичний підхід до моделювання впливу факторів на розвиток не тільки стартапів, а й економіки в цілому, що базується на когнітивному підході та дозволяє ідентифікувати роль стартапів у економічному зростанні та важливість дієвого інституційного забезпечення підтримки їх створення.

Розвинуто методичні положення з управління життєвим циклом стартапу, сутність яких полягає у розмежуванні двох етапів: створення (проект) та розвиток (компанія) інноваційного проекту по стадіях, які ідентифікуються за допомогою якісних характеристик, інтегрального та часткових показників.

Набула подальшого розвитку модель життєвого циклу стартапу як проекту шляхом уточнення змісту 4 стадій (початкової, посівної, виконавчої та завершальної), а також визначення специфічних ознак, притаманних кожній з цих стадій.

Набула подальшого розвитку модель життєвого циклу стартапу як компаній шляхом уточнення відмітних особливостей 5 стадій (народження, зростання, зрілості, відродження та занепаду) та можливостей їх ідентифікації за допомогою кількісних інтегрального та часткових показників.

Розвинуто методичні рекомендації щодо кристалізації стартап-компанії на певній стадії життєвого циклу шляхом створення відповідної системи управління, яка характеризується особливими функціями та їх складовими: організація, функціонування, розвиток.

Набув подальшого розвитку методичний підхід до формування екосистеми стартапів в Україні, який пропонує специфічний набір інститутів в країні, спрямованих на підтримку стартапів на всіх стадіях їх життєвого циклу та розвиток інноваційного підприємництва в цілому.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні наукові положення дисертації Хаустова М. М. викладені в 20 публікаціях, серед яких: 2 монографії (одна одноосібна, одна у

співавторстві); 11 статтях у фахових наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, зокрема 1 статті у виданні, що індексується наукометричними базами Scopus (Q1) та Web of Science; 7 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Публікації здобувача відображають усі викладені в дисертації наукові результати, які містять наукову новизну, що відповідає вимогам п. 8, 9 вимог до присудження ступеня доктора філософії «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету міністрів України № 341 від 21.03.2022 р.

Академічна доброчесність.

Результати перевірки дисертації Хаустова М. М. на тему «Управління життєвим циклом стартапів в Україні» на наявність ознак академічного плагіату довели коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень, а навмисних ознак недоброчесності не виявлено. Таким чином, можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності в дисертації Хаустова М. М.

Оформлення дисертації.

Дисертація викладена українською мовою з високим дотриманням наукового стилю. Структурна побудова дисертації є логічною, результати наукової новизни та висновки є конкретними та аргументованими. Дисертація за своєю структурою, обсягом та оформленням відповідає існуючим стандартам та рекомендаціям.

Зауваження щодо змісту дисертації.

1. На рис. 1.3 – 1.5 автор наводить мережеві карти зв'язків між термінами, представленими в наукових дослідженнях стартапів. При цьому доцільно було більш докладно висвітлити процедури побудови таких карт та їх науково-практичну цінність.

2. У підрозділі 1.2 роботи представлено аналіз світового досвіду оцінки розвитку стартапів та їх інфраструктури, автору доцільно було визначити

можливість застосування наведених підходів до оцінки стартапів в Україні.

3. Потребує пояснення термін «формальна когнітивна модель» (рис. 1.18), використаний в методичному підході до моделювання впливу факторів на розвиток стартапів та економіки.

4. Автору слід було більш докладно пояснити, з якою метою в роботі побудована когнітивна модель впливу факторів на розвиток стартапів та економіки країни та яким чином отримані цифрові значення в моделі.

5. При викладені класифікації стартапів та форм їх реалізації слід було надати пояснення, які форми організації та сфери застосування потенційно будуть мати більшу ефективність в Україні.

Наведені зауваження не знижують наукову цінність та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Хаустова М. М., а лише вказують на багатоплановість теми роботи.

Висновок.

Дисертаційна робота Хаустова Микити Миколайовича «Управління життєвим циклом стартапів в Україні» є актуальною та важливою в сучасних умовах України. Дисертація за обсягом, змістом, структурою, повнотою викладення положень наукової новизни, теоретичної та практичної цінністю результатів та висновків повністю відповідає вимогам п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України №44 від 12.01.2022 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., а її автор, Хаустов Микита Миколайович, з урахуванням виконання в повному обсязі освітньої складової освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,

учений секретар Науково-дослідного центру

індустріальних проблем розвитку НАН України

Надія БЄЛІКОВА

